

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle eläinlääkintähuoltolaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle eläinlääkintähuoltolaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 83/2022 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 49/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Kajsa Hakulin, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Johanna Wallius, maa- ja metsätalousministeriö
- finanssineuvos, yksikön päällikkö Anne-Marie Välikangas, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Samuli Miettinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- osastonjohtaja Terhi Laaksonen, Ruokavirasto
- johtava asiantuntija Eija Palo, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- läänineläinlääkäri Pirkko Pirinen, Lapin aluehallintovirasto
- ympäristöjohtaja Leena Tuuri, Oulun seudun ympäristötoimi
- ympäristöterveydenhuollon erityisasiantuntija Kaisa Mäntynen, Suomen Kuntaliitto
- työmarkkina-asiamies Iikka Niinimaa, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT
- Tuotantoeläinerikoiseläinlääkäri Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- maatalouspoliittinen asiantuntija Christoffer Ingo, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry
- toiminnanjohtaja Kati White, SEY Suomen eläinsuojelu
- puheenjohtaja Katri Kiviniemi, Suomen Eläinlääkäriliitto ry
- kunnaneläinlääkäri Anu Korpikallio, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

- Helsingin yliopisto
- ympäristöjohtaja Leena Tuuri, Oulun seudun ympäristötoimi, ympäristöterveydenhuolto
- Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
- Siun sote - Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä
- Paliskuntain yhdistys
- Suomen Kennelliitto
- Suomen Hippos ry
- Suomen Siipikarjaliitto ry
- Suomen Sikayrittäjät ry
- Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry
- Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Keski-Pohjanmaan ympäristöterveydenhuolto
- Kuluttajaliitto ry
- Suomen Lammasyhdistys ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi eläinlääkintähuoltolaki, jolla kumottaisiin voimassa oleva eläinlääkintähuoltolaki. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annettua lakia, eläinten lääkitsemisestä annettua lakia, elintarvikelakia, eläintautilakia, terveydenhuoltolakia ja julkisten alojen eläkelakia.

Uuden eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnilla olevaa perustasoisten eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuuta täsmennettäisiin ja rajattaisiin. Järjestämisvastuu kattaisi laissa yksilöitävät palvelut, joiden riittävä saavutettavuus on eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden turvaamiseksi välttämätöntä varmistaa koko maassa.

Seura- ja harrastuseläinten palvelujen osalta järjestämisvastuun muotoilut merkitsisivät rajausten ohella kuntien lakisääteisten velvollisuuksien laajenemista osalla alueista. Muutos on tarpeen turvaamaan yhteiskunnallisesti tärkeiden palvelujen ja koko eläinlääkintähuollon toimivuutta. Muutoksella pyritäisiin poistamaan niitä tulkintaepäselvyyksiä ja ristiriitoja, joita liittyy julkisen ja yksityisen sektorin väliseen kilpailuneutraliteettiin vaikuttavien lakien samanaikaiseen soveltamiseen sekä estämään haitat, joita kunnallisen palvelukokonaisuuden tiettyyn osaan kohdistuva yhtiöittämisvelvollisuus järjestelmälle aiheuttaa. Palveluja ei ole käytännössä yhtiöitetty, ja tällä hetkellä lähes kaikki kunnat järjestävät palveluja ainakin ehdotetun järjestämisvastuun laajuudessa.

Asiakasmaksuja koskeviin säännöksiin ehdotetut muutokset antaisivat kunnille mahdollisuuden saada merkittäviä lisätuloja kunnaneläinlääkäriin vastaanotolla tuotettavista palveluista. Asiakasmaksuja koskevia säännöksiä väljennettäisiin myös tavalla, joka lisäisi valtakunnallisten työmarkkinaosapuolten sopimusvapautta palkkojen osalta ja antaisi niille mahdollisuuden halutesaan kehittää uudenlaisia, työelämän tarpeiden ja työvoiman saannin kannalta nykyistä tarkoituksenmukaisempia palkkausratkaisuja.

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

Eläinlääkärikoulutusta järjestävälle julkisoikeudelliselle yliopistolle ehdotetaan säädettäväksi vastuu eläinlääkäripalvelujen tuottamisesta lain säännösten mukaisesti määrittävällä toiminta-alueella. Muutoksella turvattaisiin Helsingin yliopiston Yliopistollisen eläinsairaalan toimintaan se potilasaines, jota eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen edellyttää. Yliopiston tuottamat julkiset eläinlääkäripalvelut rahoitettaisiin asiakasmaksujen lisäksi kuntakorvauksilla.

Yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien velvollisuuksia koskeva sääntely vastaisi olennaisilta osin voimassa olevaa sääntelyä. Potilasasiakirjojen säilyttämistä koskevaa vastuuta täsmennettäisiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Taavoitteena on voimaantulo vuonna 2023.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi eläinlääkintähuoltolaki sekä muutettaviksi eräitä kunnan eläinlääkäreiden tehtävien hoitamiseen liittyviä säädöksiä. Esityksen mukaan tavanomaisten eläinlääkäripalveluiden järjestämisvastuu säilyy kunnilla. Järjestämisvastuun piiriin ehdotetut palvelut kuuluvat voimassa olevassa eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettuun peruseläinlääkäripalveluun tai kiireelliseen eläinlääkäriapuun. Palvelut määritellään kuitenkin tarkemmin kuin voimassa olevassa laissa. Näin ollen esityksessä ei ehdoteta järjestämisvastuun laajentamista, vaan täsmentämistä. Kunnan järjestämisvastuu kuitenkin tosiasiaassa laajenee seura- ja harrastuseläinten peruseläinlääkäripalveluiden osalta. Toisaalta nykyisin leikkauksia ja muita vastaavia toimenpiteitä tarjotaan kunnissa lakiehdotuksessa määriteltyä eläinlääkäripalvelua laajemmin. Tällainen laajemman palvelun tarjoaminen on jatkossakin kunnille mahdollista. Tarkoituksena on, että kunnan järjestämisvastuu kattaa sellaiset eläinten välttämättömät eläinlääkäripalvelut, joiden yhdenvertainen saatavuus on tarpeen varmistaa koko maassa. Tarve kunnan lakisääteisten tehtävien määrittelyyn liittyy eläinlääkäripalveluiden saatavuuden turvaamiseen sekä Euroopan unionin kilpailulainsäädännöstä seuraaviin vaatimuksiin. Hallituksen esityksestä ilmenevän ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esityksestä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä eräin muutoksin.

Eläinlääkintähuollon järjestäminen

Hallituksen esityksen mukaan kunta tarjoaa peruseläinlääkäripalvelua joko tuottamalla palvelun itse tai hankkimalla palvelun yksityiseltä elinkeinonharjoittajalta taikka kunnan yhtiöltä. Jos kunta ei tuota palvelua itse, palveluntuottajan hankintaan sovelletaan hankintalainsäädäntöä, jolloin hankinta on lähtökohtaisesti kilpailutettava. Hallituksen esityksen mukaan on jossain määrin epävarmaa, voidaanko kunnan omalta yhtiöltä tekemään hankintaan soveltaa sidosyksikköhankintaa koskevia poikkeuksia kilpailuttamisvelvoitteeseen. Kunnan eläinlääkäripalvelun tuottajalle, mukaan lukien kunnan yhtiö, maksaman korvauksen ehtoihin sovelletaan tietyin edellytyksin EU:n valtiontukisääntöjä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, ettei esityksessä ehdotettua mallia ole vielä notifioitu EU:n komissiolle, jolla on yksinomainen toimivalta arvioida mallin soveltuvuutta sisämarkkinoille. Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voivat tulla voimaan vasta, kun komissio

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

on järjestelmän hyväksynyt tai ilmoittanut, ettei hyväksyntää tarvita. Näin ollen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi asetuksella.

Kunta huolehtii jatkossakin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoidon järjestämisestä. Kunnan peruseläinlääkäripalveluja tuottavat eläinlääkärit osallistuvat valtion toimek-siantotehtävänä näiden tehtävien hoitamiseen, ja niistä aiheutuvat kustannukset peritään valtiolta. Yksityisiä palveluntuottajia voidaan käyttää ainoastaan asiantuntija-apuna näiden tehtävien hoidossa. Lisäksi perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellytetyllä tavalla on säädettävä asian-mukaisesti hyvän hallinnon ja oikeusturvan vaatimusten varmistamisesta (PeVL 49/2022 vp). Valiokunta toteaa, että kunnan eläinlääkärit ovat korvaamaton voimavara eläintautien vastusta-misessa ja eläinsuojelutyössä, vaikka päävastuu näistä tehtävistä on päätoimisilla valvontaeläin-lääkäreillä. Tämän voimavaran toimintaedellytyksiä ei tule uudistuksessa heikentää.

Kunta voi jatkossakin tuottaa peruseläinlääkäripalveluita laajempaa palvelua markkinaehtoisesti. Kunnalla on kuntalain mukaan velvollisuus yhtiöittää palvelut siinä tilanteessa, että vastaavia palveluita on saatavilla markkinoilla. Jos vastaavia palveluita on saatavilla markkinoilla, kunnan on hinnoiteltava palvelu markkinaperusteisesti sekä pidettävä toiminnasta erillistä kirjanpitoa. Nykyinen eläinlääkäreiden palkkiojärjestelmä ei mahdollista edellä mainittujen vaatimusten to-teuttamista. Käytännössä ongelma on noussut esiin seura- ja harrastuseläinten kiireettömien eläinlääkäripalveluiden kohdalla, jossa tarjontaa esiintyy maan eri osissa. Valiokunnan saamista lausunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, että edellä esitetty johtaa kunnan eläinlääkäripalve-luiden kokonaisvaltaiseen yhtiöittämiseen. Tämän pelätään puolestaan johtavan muun muassa asiakasmaksujen nousuun. Valitun mallin tarkoituksena ei kuitenkaan ole pakottaa kuntia yhtiöit-tämään eläinlääkäripalveluiden tarjoamista. Nykyisin osa kunnista tuottaa merkittävässä määrin seura- ja harrastuseläinten eläinlääkäripalveluita, joiden osalta tarjontaa on osassa maata myös yksityisellä sektorilla. Tämän palvelun osuus on siinä määrin merkittävä, ettei yhtiöittämistä voi-da käytännössä välttää kilpailuneutraliteetin näkökulmasta, mikäli nykyinen toimintamalli jat-kuu. Toisaalta kunnan tuottamasta seura- ja harrastuseläinten peruseläinlääkäripalvelusta luopu-minen tai palvelun siirtäminen yhtiöön vaarantaa koko julkisen eläinlääkäripalvelujärjestelmän, jonka edellytyksenä on riittävä potilasaines kohtuullisen kokoisella maantieteellisellä alueella.

Hallituksen esityksen mukaan on luultavaa, että seura- ja harrastuseläinten peruseläinlääkäripal-veluiden yhtiöittäminen johtaisi kaikkien kunnallisten eläinlääkäripalveluiden yhtiöittämiseen. Tähän liittyy esityksen mukaan suuria ongelmia muun muassa kunnan eläinlääkäreiden lakisää-teisten valvontatehtävien ja palveluntarjoajan kilpailutuksen näkökulmasta. Kunnan eläinlääkä-rin tehtävän houkuttelevuuden ja käytännön toiminnan näkökulmasta ongelmia liittyy myös sel-laiseen ratkaisuun, jossa eläinlääkärit hoitavat valvontatehtävien osalta toimensa osa-aikaisessa virassa ja osittain tuottavat palveluja kunnan määräysvallassa olevalle yhtiölle. Edellä kuvatut vaihtoehdot voivat johtaa muun muassa tuotantoeläinten hoitamisesta perittävien maksujen nou-suun. Valiokunta pitää tärkeänä, ettei esityksessä ehdotettu malli johda peruseläinlääkäripalve-luista perittävien asiakasmaksujen korotuksiin. Uudistus ei myöskään saa vaarantaa kuntien mah-dollisuuksia rekrytoida eläinlääkäreitä ja toisaalta hankkia näille sijaisia.

Hallituksen esityksen mukaan nykyinen eläinlääkintähuoltolaki ja kunnaneläinlääkäreiden palk-kiojärjestelmä ovat mahdollistaneet vain yhdenlaisen palveluiden hinnoittelutavan riippumatta siitä, voidaanko palveluiden katsoa sisältyvän peruseläinlääkäripalvelun määritelmään. Näin ol-

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

len sellainen pidemmälle menevä palvelu, jota kunta on järjestänyt vapaaehtoisuuden ja itsehallintoonsa kuuluvan palveluiden järjestämismahdollisuuden puitteissa, on ollut saman hinnoittelun piirissä kuin kunnan lakisääteinen palvelu. Tähän liittyen esityksessä ehdotetaan säännöksiä kunnan järjestämisvastuun piiriin kuuluvien asiakasmaksujen kohtuullisuudesta. Sen sijaan kunnan tarjoama muu vapaaehtoinen eläinlääkäripalvelu tulee määritellä jatkossa markkinaperusteisesti. Tämän odotetaan johtavan kunnan eläinlääkärien tarjoamien, perustason ylittävien palveluiden hintojen nousuun.

Lakiehdotuksen 15 ja 16 §:ään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan kunnan järjestämisvastuun piiriin kuuluvista palveluista perittävien maksujen tulee olla asiakkaan kannalta kohtuullisia. Säännös koskee myös ostopalveluja. Perustuslakivaliokunta on pitänyt perusteltuna, että lakiehdotuksessa säädetään maksun voivan olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruinen (PeVL 49/2022 vp.). Lisäksi lakiehdotuksen 14 ja 16 §:ssä ehdotetaan säännöksiä eläimen pitopaikassa annettavien lakisääteisten eläinlääkäripalveluiden käyntipalkkioiden ja matkakustannusten korvausten tasaamisesta siten, että kohtuuttomat etäisyyksistä johtuvat erot maksujen suuruudessa poistuvat. Valiokunta pitää ehdotettuja säännöksiä lähtökohtaisesti tarpeellisina ja palaa niitä koskeviin täsmennystarpeisiin jäljempänä.

Julkisten eläinlääkäripalveluiden kattavuus

Eläinlääkintähuoltolakiehdotuksen 9 §:ssä yksilöidään ne eläinlääkäripalvelut, jotka kuuluvat kunnan järjestämisvastuuseen. Kysymys on yleistä taloudellista etua koskevasta palvelusta, sillä tehtävä ei ole julkisen vallan käyttöä tai viranomaistehtävän hoitamista, ja näitä palveluita tarjotaan myös markkinoilla. Jotta valtio tai itsehallinnollinen organisaatio voi ottaa tällaisen palvelun tuottamisen hoitaakseen, valtion tulee osoittaa, että näiden palveluiden osalta markkinoilla on puute, joka edellyttää julkisen sektorin toimia. Yleistä taloudellista etua koskevien palveluiden tulee vastata johonkin yhteiskunnalliseen tarpeeseen, jonka toteuttamiseen tarvitaan valtion toimia. Säännöksen tarkoituksena on selkiyttää nykytilaa sen suhteen, mitkä palvelut ovat kunnan lakisääteisiä eläinlääkäripalveluita, joihin sovelletaan lähtökohtaisesti EU:n yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen sääntöjä. Jos valtio tai kunta maksaa korvausta tällaisen palvelun tuottamisesta, korvaukseen sovelletaan lähtökohtaisesti valtioneukisääntöjä.

Eläinlääkäripalveluja tuottavia yrityksiä toimii osassa Suomea varsin kattavasti. Eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ei kuitenkaan voida taata kaikissa osissa maata ja kaikille kotieläimille. Erityisesti kiireellisen eläinlääkäriavun palveluiden saatavuudessa joudutaan ongelmiin, mikäli kattavaa eläinlääkäripalvelujärjestelmää ei ylläpidetä koko Suomessa. Lisäksi palveluiden saatavuus vaihtelee eläinlaji- ja käyttötarkoituksellisesti eri puolilla maata. Eläinlääkäripalvelut on turvattava myös niissä osissa maata, joissa esimerkiksi tuotantoeläinten määrä ei muodostu sellaiseksi, että palveluiden tarjoaminen on kannattavaa. Lähes 70 prosenttia Suomen alueesta on harvaan asuttua maaseutua, jolle ovat tyypillistä pitkät etäisyydet palveluihin ja jatkuvasti harveneva palveluverkosto. Sairaiden ja loukkaantuneiden eläinten kuljetusmatkat voivat näissä oloissa muodostua sellaisiksi, että ainoaksi vaihtoehdoksi jää eläimen lopettaminen. Kaikissa tapauksissa sairasta eläintä ei voida eläinsuojelullisista syistä kuljettaa saamaan hoitoa. Siinäkin tilanteessa, että alueella toimii eläinlääkäripalveluita tuottava yritys, palveluiden hinta voi muodostua sellaiseksi, ettei eläintenomistajalla ole varaa käyttää palvelua. Nämä tekijät ovat eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta sellaisia riskitekijöitä, joita pyritään hallitsemaan kunnan järjestä-

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

misvastuuseen kuuluvien palveluiden määrittelyssä. Kuten edellä on todettu, kunnan eläinlääkäriverkosto hoitaa myös julkisen vallan käyttöä sisältäviä eläintautien torjuntaa ja eläinsuojeluun liittyviä tehtäviä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että nykyisen kaltainen kunnan järjestämistä vastuulla oleva peruseläinlääkäripalvelu sekä kiireellinen eläinlääkäriapu voidaan jatkossakin toteuttaa joko kunnan itsensä hoitamana tai yksityiseltä palveluntuottajalta hankittuna palveluna.

Eläinlääkintähuoltolakiehdotuksen 9 §:ään sisältyvä peruseläinlääkäripalveluiden määritelmä pohjautuu pitkälti Ruokaviraston laatimaan Eläinlääkintähuollon valtakunnalliseen ohjelmaan (EHO). Pykälään sisältyvät peruseläinlääkäripalvelut on hallituksen esityksen mukaan rajattu seuraavin perustein: Ne sisältävät toimenpiteitä, joita voidaan suorittaa eläinten pitopaikoissa tai tavanomaisissa eläinlääkärin vastaanottotiloissa ilman erikoiskoulutusta tai erikoislaitteistoa. Näitä toimenpiteitä tehdään nykyisin niissä kunnissa, joissa tuotetaan eläinlääkäripalveluita. Toimenpiteet ovat tarpeellisia eläinten hyvinvoinnin, eläinterveyden ja kansanterveyden turvaamiseksi sekä osaksi myös Suomen huoltovarmuuden kannalta keskeisen maataloustuotannon turvaamiseksi. Valiokunta pitää näitä lähtökohtia sinänsä hyväksyttävänä, mutta näkee lausuntopääläuteissa esitetyn kritiikin osin perusteltuna. Kritiikki kohdistuu erityisesti siihen, vastaako kunnan järjestämistä vastuulle ehdotettujen toimenpiteiden luettelo käytännön tarpeeseen.

Eläinlääkintähuoltolakiehdotuksen 9 §:n mukaan peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat eläinten yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi. Tällaisilla terveystodistuksilla estetään tarttuvien eläintautien leviäminen ja varmistetaan, ettei sairaita eläimiä myydä eteenpäin. Yleistutkimukseen ei sisälly kuvantamispalveluja eikä erikoiseläinlääkärin tutkimusta tai erikoislaitteita vaativia tutkimuksia tai tarkastuksia. Lisäksi palveluun kuuluvat kissojen ja koirien tunnistusmerkintä, eläinten rokotukset sekä loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet. Lisäksi peruseläinlääkäripalveluun luetaan suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät toimenpiteet tai jatkohoitoon lähettäminen. Tuotantoeläinten lakisääteisiin eläinlääkäripalveluihin kuuluvat sarvien tai sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta. Valiokunta pitää näiden eläinlääkäripalveluiden sisällyttämistä kunnan järjestämistä vastuuseen perusteltuna. Eläinten hyvinvointilakia koskevan hallituksen esityksen (HE 186/2022 vp) yhteydessä ehdotetaan säädettäväksi eläinlääkärin velvollisuudesta ilmoittaa kissojen ja koirien jalostuskäyttöä rajoittavista vioista ja sairauksista viranomaisille. Valiokunnan mielestä on jonkin verran epäselvää, missä määrin kunnan eläinlääkärit voivat ilmoitusvelvollisuuden täyttää, jollei kunnan järjestämistä vastuuseen sisällytetä pieneläinten kuvantamispalveluita ja muita tutkimuksia.

Eläinlääkintähuoltolakiehdotuksen mukaan naudoille, sioille, lampaille, vuohille ja poroille tarjotaan lisääntymiseen liittyviä tarkastuksia ja lisääntymisongelmien hoitoa, jos kyse on elintarviketuotantoa varten pidettävistä eläimistä. Lisääntymiseen liittyviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin sisältyvät myös ultraäänitutkimukset. Muille kuin elintarviketuotantoa varten pidettäville eläimille voidaan tarjota eläinten lisääntymiseen liittyviä tarkastuksia, tutkimuksia ja muita palveluja, mutta ne eivät kuulu kuntien järjestämistä vastuun piiriin. Valiokunnan saamassa lausuntopääläuteissa on esitetty, että hevosten lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito sisällytetään järjestämistä vastuun piiriin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan perusteena rajaukseen on se, ettei hevosten ja muiden seura- ja harraste-eläinten hedelmällisyyteen liittyviä tarkastuksia ja hoitoja voida perustella kansanterveyteen, eläinten terveyteen ja hyvinvointiin tai elintarviketuotantoon liittyvillä syillä. Edellä mainittujen syiden ja

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

elintarvikehuoltovarmuuden perusteella voidaan pitää välttämättömänä järjestää lisääntymiseen liittyviä eläinlääkäripalveluja vain tuotantoeläimille.

Kuntien järjestämisvastuun piiriin kuuluvat lisäksi nautojen, sikojen, lampaiden, vuohien, porojen ja koirien kastraatit sekä kissojen kastraatit ja sterilisaatiot. Koirien sterilisaatiot ja kanien kastratio ja sterilisaatio eivät kuulu peruseläinlääkäripalveluun. Tämä on muutos nykytilaan nähden. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan palveluille ei katsota olevan eläinten terveyden, hyvinvoinnin tai kansanterveyden turvaamiseen liittyviä yhteiskunnallisia perusteita. Kissojen erityisasemaa perustellaan hallituksen esityksessä kissakriisin hallinnalla. Jos kissoja ei steriloida tai kastroida, seurauksena on populaation hallitsematon kasvu. Järjestämisvastuun piiriin ehdotetaan kuuluvaksi koirien kastratio. Valiokunnalle on todettu, että näitä leikkauksia tehdään jo nyt kaikissa kunnissa eivätkä ne lisää kuntien kustannuksia.

Eläinlääkintähuoltolakiehdotuksen 9 §:n 1 momentin 10 kohdassa peruseläinlääkäripalveluun ehdotetaan sisällytettäväksi sairaan eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi riippumatta eläinlajista tai eläinten pidon tarkoituksesta. Kohtaan sisältyvät myös tavanomaisten näytteiden, kuten verinäytteiden, ottaminen ja toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi. Valiokunta ehdottaa jäljempänä täsmennyksiä näytteiden ottamisen osalta. Säännöksen perusteluiden mukaan tarkoituksena on, ettei kunnan eläinlääkäriltä edellytetä vaativien näytteiden ottamista tai kuvantamispalveluita sairauden syyn selvittämiseksi. Näin ollen kuntien järjestämisvastuuseen ei kuulu muun muassa ultraäänitutkimus tai röntgenkuvaus. Näin siitäkkin huolimatta, että kunnan järjestämisvastuulla oleva ultraäänitutkimus kuuluu tuotantoeläimille tarjottaviin lisääntymiseen liittyviin tutkimuksiin. Valiokunta pitää tätä puutteena, mutta viittaa tältä osin saamaansa selvitykseen, jonka mukaan ultraäänitutkimus ei kuulu voimassa olevan lain mukaiseen järjestämisvastuuseen ja laitteiston hankinta lisäisi kuntien kustannuksia.

Eläinlääkintähuoltolakiehdotuksen 9 §:n 1 momentin 11—14 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi hoidosta, jota voidaan tutkimuksen jälkeen peruseläinlääkäripalveluna tarjota. Elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimelle voidaan tarjota hoitoa pitopaikassa, mukaan lukien nautojen juoksutusmahaleikkaus. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan juoksutusmahaleikkaus kuuluu peruseläinlääkäripalveluiden piiriin riippumatta leikkauksen suoritustavasta. Muiden kuin elintarvike- ja turkistuotannossa olevien eläinten osalta järjestämisvastuuseen kuuluu perustasoinen ensiapuluonteinen hoito. Säännöksen perusteluiden mukaan kaikki lemmikkieläiminä pidettävät eläimet kuuluvat kohdan soveltamisalaan. Lemmikki- ja harraste-eläinten lisäksi kohta koskee esimerkiksi matkailuelinkeinossa pidettäviä koiria sekä hevosia, joita pidetään elinkeinotoimintana pidettävässä urheilutoiminnassa. Perustasoinen hoito viittaa siihen, että hoitoa voidaan antaa ilman erityislaitteistoa ja erikoistason osaamista. Luettelo sisältää ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivisen hoidon, tulehdus- ja kiputilojen hoidon, sokin hoidon, metabolisten häiriöiden hoidon ja haavojen ompelun. Pykälän perusteluissa on todettu, ettei säännökseen sisältyvä listaus ole täysin tyhjentävä hoitotoimenpiteiden listaus, mutta luettelon avulla pyritään mahdollisimman tarkkarajaisesti selkeyttämään rajanvetoa kunnan järjestämisvastuulle kuuluvan hoidon ja sen ulkopuolelle jäävän hoidon välillä. Valiokunta pitää tärkeänä, ettei luetteloa tulkita tyhjentäväksi, vaan sairaalle eläimelle voidaan kunnassa tarjota ensiapuluonteista hoitoa käytettävissä olevin keinoin. Lisäksi hoitoa tulee voida tarjota eläimen pitopaikassa, jos eläimen kuljettaminen vastaanotolle ei ole tarkoituksenmukaista tilojen tai eläimen voinnin kannalta. Tätä vaativat eläinsuojelunäkökohdat. Järjestämisvastuuseen kuuluu esityksen

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

mukaan myös kaikkien kotieläinten synnytysapu. Synnytysapuun tulee sisällyttää mahdollisuus keisarileikkaukseen naudoille, lampaille ja vuohille sekä kissoille.

Hallituksen esityksen mukaan jatkossa kunnan järjestämisvastuuseen kuuluvat lemmikkieläinten sairauksien hoidon osalta vain vähäiset, ensiavunluonteiset kirurgiset toimenpiteet. Valiokunnan saamassa lausuntopalautteessa on ehdotettu, että edellä kuvattuja säännöksiä täydennetään siten, että luetteloon lisätään ensiapuluonteinen kiireellinen leikkaushoito, kuten esimerkiksi koiran märkäisen kohtutulehduksen leikkaushoito ja keisarinleikkaus tilanteissa, joissa jatkohoitoon lähettäminen huonontaa ennustetta tai ei ole muutoin mahdollista. Tällaisen hoidon sisällyttäminen kunnan järjestämisvastuuseen edistäisi kunnaneläinlääkärin ammattitaidon ylläpitämistä erityisesti niillä alueilla, joissa päivystysluonteisten kiireellisten leikkausten osalta ei ole yksityistä palveluntarjontaa. Voimassa olevaa lakia on kunnissa tulkittu siten, että kunnilla on velvollisuus tarjota näitä palveluita ainakin, jos alueella ei ole niitä tarjoavia yksityisiä palveluntuottajia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan nykyisin kunnalle kuuluu järjestämisvastuu kirurgisista leikkauksista vain, jos ne kyetään suorittamaan peruseläinlääkärikoulutuksella, tavanomaisissa vastaanottotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Järjestämisvastuun ulottaminen vaativampiin leikkauksiin edellyttäisi nukutuslaitteita ja avustajan, joita ei kaikissa kunnissa ole. Näiden vaatimusten myötä kuntien kustannukset nousisivat. Lisäksi yksityiseltä sektorilta on hankittavissa monenlaisia kirurgisia toimenpiteitä, kuten vierasesineiden poistoleikkaus, erilaisen kasvainten poistot, hampaiden kirurgiset poistot sekä ortopediset leikkaukset. Valiokunta toteaa, ettei ensiapuluonteisen kirurgisen leikkaushoidon järjestämisen jättäminen kuntien harkintaan ole täysin ongelmatonta tulevassa mallissa.

Monet tekijät voivat vaikuttaa kuntien tahtoon järjestää jatkossa peruseläinlääkäripalveluita pidemmälle meneviä palveluja. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan satunnaisesti tarvittavat hätäleikkaukset ja kuvantamistutkimukset ovat yleensä sellaista vähäistä toimintaa lakisääteisen toiminnan rinnalla, jonka järjestäminen muuten kuin järjestämisvastuuseen kuuluvana eläinlääkäripalveluna, ei välttämättä johda velvollisuuteen yhtiöittää nämä palvelut. Tämä kysymys on kuitenkin jossain määrin tulkinnanvarainen ja saattaa johtaa kuntien haluttomuuteen järjestää tällaista palvelua. Tämä puolestaan johtaa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin vaarantumiseen erityisesti niillä alueilla, joilla myöskään yksityistä palveluntarjontaa ei ole tai se on ajallisesti taikka eläinlajikohtaisesti hyvin rajoitettua. Alueella voi olla tarjontaa pieneläinlääkäripalveluista, mutta ei palveluntarjontaa hevosille. Järjestämisvastuun ulkopuolelle jäävien palvelujen markkinaehtoinen hinnoittelu sekä mahdollinen yhtiöittäminen voivat johtaa käytännössä siihen, että välttämättömien eläinlääkäripalveluiden saatavuus vaarantuu. Toisaalta valiokunnalle on tuotu esiin, että kunnan edun mukaista on muodostaa eläinlääkäripalveluiden kokonaisuus sellaiseksi, että järjestämisvastuun piiriin kuuluvien palveluiden lisäksi tarjotaan jonkin verran perustason ylittävää palvelua, jos tähän on alueella eläinlääkintähuoltojärjestelmän toimivuuden näkökulmasta tarvetta. Valiokunnan mielestä ongelmaksi muodostuu se, ettei ehdotettu laki turvaa tällaisten perustasoa pidemmälle menevien leikkausten ja kuvantamistutkimusten järjestämistä niillä alueilla, joilla yksityistä tarjontaa ei ole tai sitä on vain osittain.

Eläinlääkäripalveluiden alueellinen saatavuus

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan eläinlääkäripalveluiden yhtiöittämisvelvollisuus ja markkinaperusteisen hinnoittelun vaatimus koskevat vain alueita, joilla toimivat kilpaillut mark-

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

kinat. Jos jollakin alueella ei ole lakisääteisen peruseläinlääkäripalveluiden ulkopuolelle jäävien palvelujen osalta yksityistä palveluntarjontaa eikä riittäviä edellytyksiä yksityisen tarjonnan syntymiselle, alueella vallitsee näitä palveluja koskeva markkinapuute. Tällöin kunta- ja kilpailulainsäädäntö eivät estä kuntaa tuottamasta esimerkiksi kuvantamistutkimuksia ja kirurgisia leikkauksia itse markkinahintaa alemmalla hinnalla. Kunta on kuitenkin itse vastuussa sen selvittämisestä, onko alueella toimivat markkinat ja miltä osin alueella on markkinapuute. Jos kunta päättää markkinapuutteen vuoksi hankkia perustason ylittäviä eläinlääkäripalveluita korvausta vastaan, tällainen toiminta voi kuulua yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin myönnettävänä tukena EU:n valtiontukisääntöjen soveltamisalaan. Jatkossakin kunnan tulee selvittää tällaisen tuen soveltuvuus sisämarkkinoille, sillä tuki ei kuulu valtion toimesta mahdollisesti ilmoitettavaan, lakisääteisiä peruseläinlääkäripalveluita koskevaan järjestelmään. Lähtökohtaisesti markkinapuutetilanteessa toimiva kunta päättää itse siitä, miten kattavasti se tukee palvelutuotantoa. Näin on myös erikoiseläinlääkäripalvelujen osalta. Eläinlääkintähuoltolain 17 §:ään ehdotetaan otettaviksi säännökset asiakasmaksuista niissä tilanteissa, joissa kunta järjestää muita kuin lakisääteisiä eläinlääkäripalveluja kunnan niin sanotun yleisen toimialan perusteella. Pykälän mukaan kunnaneläinlääkäri saisi periä tarjoamistaan lakisääteisen tason ylittävistä palveluista virkaehtosopimuksen mukaisen palkkion sekä korvauksen matkakustannuksistaan ja hankkimiensa lääkkeiden ja tarvikkeiden käytöstä. Kunta perisi lisäksi asiakkaalta maksun, jonka tulisi olla markkinaperusteinen vain silloin, kun kunta toimii kilpailutilanteessa.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että kunnilla on jatkossakin laaja harkintavalta sen suhteen, järjestävätkö ne peruseläinlääkäripalvelua pidemmälle menevää palvelua. Lisäksi kunta päättää siitä, tuotetaanko palveluja syrjäisillä alueilla markkinahinnalla vai tätä alemmalla hinnalla. On selvää, että eläinlääkintähuoltolakiehdotuksen vaikutukset tulevat olemaan erilaisia eri osissa Suomea. Kaiken kaikkiaan lain toimeenpano vaatii tuekseen kattavaa ohjeistusta siitä, miten kunta- ja kilpailulainsäädäntö vaikuttavat eläinlääkäripalveluiden tuottamiseen erilaisissa markkinaolosuhteissa ja erilaisen asiakaspohjan tilanteessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto varmistaa tarvittavan ohjeistuksen olemassaolon. Lisäksi valiokunta pitää välttämättömänä, että lain vaikutuksia eläinlääkäripalveluiden alueelliseen saatavuuteen sekä eläinten terveyteen ja hyvinvointiin seurataan ja näistä tekijöistä toimitetaan selvitys eduskunnalle kahden vuoden kuluessa eläinlääkintähuoltolain voimaantulosta. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki eläinlääkintähuoltolaiksi

3. luku. *Julkiset eläinlääkäripalvelut*

9 §. Järjestämisvastuuseen kuuluvat eläinlääkäripalvelut. Lakiehdotuksen 9 §:n 1 momentin 10 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi siten, että se sisältää laboratorionäytteiden keräämisen ja laboratoriotutkimuksiin toimittamisen ohella eläinlääkärin vastaanotolla tapahtuvan laboratorionäytteiden tutkimisen, jota kutsutaan pikatestaukseksi.

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

12 §. Palvelujen järjestämistavat. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyin perustein valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttiin lisätään säännös rikosoikeudellista virkavastuuta koskevien säännösten soveltamisesta silloin, kun yksityinen palveluntuottaja **tuottaa** eläinlääkäripalvelua sopimuksen perusteella.

15 §. Järjestäjän perimät maksut järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenevin perustein valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään maksun määräytyvän kustannusvastaavuusperiaatteen mukaisesti ja että säännöksessä nimenomaisesti todetaan maksun voivan olla enintään palvelun tuottamisesta syntyneiden kustannusten suuruinen.

18 §. Yliopistollisen eläinsairaalan tuottamat julkiset eläinlääkäripalvelut. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenevin perustein valiokunta ehdottaa, että Yliopistollisen eläinsairaalan toiminta-alue ja palveluvelvoitteen sisältämä palvelukokonaisuus rajataan pykälässä täsmällisemmin kuin viittaamalla lakiehdotuksen 38 §:ssä määriteltyyn olemassa olevaan toiminta-alueeseen. Samalla ehdotetaan täsmennyksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että yliopistolle säädettävä palvelujen tuottamistehtävä rajautuu sellaiseen laajuuteen, jota eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii.

Yliopistollisen eläinsairaalan julkisen palvelutuotannon laajuus vaihtelee kunta- ja sopimuskohteisesti. Sopimussuhteissa on niin ikään tapahtunut muutoksia. Tämä estää palvelukokonaisuuden yksiselitteisen rajaamisen kuntajakoon perustuen. Toisaalta yliopistolle säädettävän palvelutehtävän asianmukainen rajaaminen eläinlääkäreiden koulutuksen ja tutkimustehtävän kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla edellyttää, että Helsingin yliopisto ja kunta tai kuntayhtymä voivat sopia muutoksista olemassa oleviin sopimuksiin. On mahdollista, että kuntien elinkeinorakenteessa tapahtuvien muutosten, erityisesti maatalouden rakennemuutoksen, myötä kuntajakoon perustuva Yliopistollisen eläinsairaalan toiminta-alue ei enää tulevaisuudessa ole kliinisen koulutuksen ja tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukainen riittävän potilasaineen saavuttamiseksi. Alueen kuntarakenne saattaa myös muuttua kuntaliitosten johdosta. Jos eläinlääkärikoulutuksen tutkintomäärissä tapahtuu huomattavia muutoksia ja alan aloituspaikkoja päätetään lisätä, myös potilasaineen tarve voi kasvaa. Näin ollen pykälän 1 momenttia on tarkoituksenmukaista muuttaa siten, että toiminta-alue rajataan maakuntien tarkkuudella. Toiminta-alueen kuntajakoon perustuvista rajoista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Pykälän 5 momenttiin lisättäisiin tätä varten asetuksenantovaltuus. Jäljempänä 38 §:n yhteydessä täsmennetään julkisen palvelukokonaisuuden rajaamisen perusteita.

7. luku. Erinäiset säännökset

34 §. Valtionosuus. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyn mukaisesti pykälää ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia sovelletaan myös niihin kuntakorvauksiin, joita kunnat maksavat lakiehdotuksen 18 §:n mukaisesti Helsingin yliopistolle.

38 §. Siirtymäsäännökset. Edellä 18 §:n yhteydessä esitetyillä perusteilla valiokunta ehdottaa pykälän 4 momenttia täsmennettäväksi siten, että Yliopistollisen eläinsairaalan julkisen palvelutuotannon laajuuden määrää sellainen peruseläinlääkäripalveluiden kokonaisuus, jonka eläinsai-

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

raala on ehdotetun lain voimaantuloa edeltävien viiden vuoden aikana tuottanut vähintään kolmen vuoden ajan kyseisessä toiminta-alueen osassa. Kunnat ja eläinsairaala voivat kuitenkin sopia muutoksista palvelukokonaisuuksiin. Toiminta-alue määriteltäisiin tarkemmin 18 §:n 5 momentin nojalla annettavalla asetuksella.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 83/2022 vp sisältyvät 2.—7. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 83/2022 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Eläinlääkintähuoltolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tämän lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä kansanterveyttä erityisesti varmistamalla eläinlääkäripalvelujen laatu sekä turvaamalla yhdenvertaiset, toimivat ja kohtuuhintaiset julkiset eläinlääkäripalvelut koko maassa.

Tässä laissa säädetään eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä, ohjauksesta ja valvonnasta.

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

Tässä laissa säädetään lisäksi elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja eläinten hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläintautien vastustamistyöstä kunnissa. Näistä säädetään myös elintarvikelaissa (297/2021), eläintautilaissa (76/2021), eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (517/2015), eläinsuojelulaissa (247/1996), eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014) sekä eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021).

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *kotieläimellä* kesyä eläintä, jota ihminen pitää ja hoitaa hyödyn, seuran tai harrastuksen vuoksi, poroa, tarhattua nisäkästä, lintua ja mehiläistä sekä vesiviljelyeläintä, ei kuitenkaan tie-teellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) soveltamisalaan kuuluvaa eläintä tai eläintä, jota pidetään eläinsuojelulaissa tarkoitetussa eläintarhassa;

2) *eläinlääkäripalvelulla* eläimen terveydentilan sekä sairauksien toteamista ja todistamista, eläinlääkäriin antamista ja eläinlääkinnällisten todistusten antamista, eläimen pitämistä hoidettavana eläinlääkäriin antamista taikka siihen liittyvää tutkimusta varten, toimenpiteitä eläimen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi, ennalta ehkäisevää terveydenhuoltotyötä sekä eläimen lopettamista;

3) *yksityisellä eläinlääkäripalvelun tuottajalla* eläinlääkäripalvelua tarjoavaa luonnollista henkilöä tai yksityisoikeudellista oikeushenkilöä taikka oppilaitosta, ei kuitenkaan julkisoikeudellista yliopistoa silloin, kun se 18 §:n mukaisesti tuottaa julkisia eläinlääkäripalveluja.

2 luku

Viranomaiset sekä eläinlääkintähuollon ohjaus ja suunnittelu

3 §

Viranomaiset

Ruokavirasto ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista.

Aluehallintovirasto valvoo tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista toimialueellaan.

Eläinlääkäripalveluja koskevaa kanteluun sovelletaan, mitä hallintolain (434/2003) 8 a luvussa säädetään hallintokantelusta.

Kunta, jäljempänä *järjestäjä*, huolehtii alueellaan eläinlääkäripalvelujen sekä elintarvikkeiden turvallisuuden valvonnan ja kunnaneläinlääkärille säädettyjen tehtävien hoidon järjestämisestä siten kuin tässä laissa säädetään. Järjestäjän tehtävistä huolehtii lautakunta tai muu monijäseninen toimielin. Kuntien yhteistoiminnasta säädetään kuntalaissa (410/2015) ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa (410/2009). Mitä tässä laissa säädetään jär-

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

jestäjästä, koskee myös kuntayhtymää ja yhteistoiminta-aluetta siltä osin kuin ne hoitavat yhteistoiminnassa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivallasta valvoo yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan tasapuolisia kilpailuedellytyksiä säädetään kilpailulaissa (948/2011).

4 §

Eläinlääkäripalveluja koskeva valtakunnallinen suunnitelma

Ruokaviraston on laadittava valtakunnallinen suunnitelma 8 §:ssä tarkoitetun järjestämisvastuun piiriin kuuluvista eläinlääkäripalveluista. Suunnitelman tulee sisältää eläinlääkäripalvelujen saatavuutta ja laatua sekä palvelujen valvontaa koskevat yleiset tavoitteet.

Tarkemmat säännökset valtakunnallisen suunnitelman laatimisesta ja sisällöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Eläinlääkäripalveluja koskeva alueellinen suunnitelma

Aluehallintoviraston on laadittava alueellinen suunnitelma 8 §:ssä tarkoitetun julkisen järjestämisvastuun piiriin kuuluvien eläinlääkäripalvelujen valvonnasta alueellaan.

Alueellisessa suunnittelussa on otettava huomioon valtakunnallinen suunnitelma.

6 §

Järjestäjän suunnitelma

Järjestäjän on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista. Suunnitelman tulee sisältää tiedot 9 §:ssä tarkoitettujen eläinlääkäripalvelujen tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksista.

Järjestäjän on lisäksi laadittava suunnitelma tässä laissa tarkoitettusta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Velvollisuudesta laatia elintarvikevalvontaa koskeva suunnitelma säädetään elintarvikelaissa.

Järjestäjän suunnitelmassa on otettava huomioon tässä laissa sekä 1 §:n 3 momentissa mainituissa laeissa tarkoitetut valtakunnalliset ja alueelliset suunnitelmat. Aluehallintovirasto ohjaa järjestäjän suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

7 §

Kunnaneläinlääkäri virat

Tämän lain mukaisten tehtävien hoitamista varten järjestäjällä on oltava tarpeellinen määrä kunnaneläinlääkäri virkoja.

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

Eläinlääkäripalveluja tarjoavan kunnaneläinlääkärin virkaan tulee kuulua tarpeen vaatima ainakin ajoittainen osallistuminen maan eläintautivalmiuteen ja kiireelliseen eläinsuojeluvalvontaan liittyviin tehtäviin.

Kunnaneläinlääkärin viran kelpoisuusvaatimuksista säädetään eläinlääkärimääräyslain (29/2000) 43 §:ssä.

3 luku

Julkiset eläinlääkäripalvelut

8 §

Eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuu

Järjestäjä vastaa yleisen edun kannalta välttämättömien eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä alueellaan (*järjestämisvastuu*). Järjestämisvastuu sisältää eläinlääkäripalvelut niitä kotieläimiä varten, joiden omistajan tai haltijan asuin- tai kotipaikka on järjestäjän alueella, sekä eläinten pitopaikassa annettavat eläinlääkäripalvelut järjestäjän alueella pidettäviä kotieläimiä varten.

9 §

Järjestämisvastuuseen kuuluvat eläinlääkäripalvelut

Järjestämisvastuuseen kuuluvat seuraavat eläinlääkäripalvelut:

- 1) yleistutkimus ja terveydentilan arviointi eläinten terveyden todentamiseksi;
- 2) kissojen ja koirien tunnistusmerkintä;
- 3) eläinterveyskäynnit, joista säädetään tarttuvista eläintaukeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 ("eläinterveyssäädös") 25 artiklassa, sekä elintarviketuotantoa varten pidettävien eläinten pitopaikoissa tehtävät terveydenhuoltokäynnit ja terveydenhuoltosuunnitelmat;
- 4) rokotus;
- 5) loisten häätöön ja ehkäisyyn liittyvät toimenpiteet;
- 6) suun terveydenhuoltoon liittyvät välttämättömät perustoimenpiteet tai, jos se on toimenpiteen laajuus tai vaativuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista, jatkohoitoon lähettäminen;
- 7) sarvien ja sarven aiheiden poistaminen naudoilta ja vuohilta;
- 8) lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja tutkimukset sekä lisääntymisongelmien hoito elintarviketuotantoa varten pidettäville naudoille, sioille, lampaille, vuohille ja poroille;
- 9) kastraatio naudalle, sialle, lampaalle, vuohelle, porolle, koiralle ja kissalle sekä sterilisaatio kissalle;
- 10) sairaan eläimen kliininen tutkimus ja hoitotarpeen arviointi, tavanomaisten näytteiden ottaminen ja **pikatestaus tai** toimittaminen laboratoriotutkimuksiin eläimen sairauden syyn selvittämiseksi sekä tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkotutkimuksiin;

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

11) sairaalle elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettävälle eläimelle tarvittava hoito, jota on mahdollista antaa eläimen pitopaikassa ja johon kuuluu myös nautaeläimen juoksutushaleikkaus;

12) perustasoinen ensiapuluonteinen hoito, jota tarvitaan muulle kuin 11 kohdassa mainitulle eläimelle, johon kuuluvat ruoansulatuskanavan ja virtsateiden häiriöiden konservatiivinen hoito, tulehdus- ja kiputilojen hoito, sokin hoito, metabolisten häiriöiden hoito, haavojen ompelu, muu vastaava enintään vähäisiä kirurgisia toimenpiteitä sisältävä hoito, tavanomaisimpien pienten kotieläinten luunmurtumien immobilisaatio sekä hoitoon liittyvä välttämätön jatkokäsittely tai lääkahoito ja tarvittaessa eläimen lähettäminen jatkohoitoon;

13) synnytysapu, johon kuuluvat keisarileikkauksista nautojen, lampaiden, vuohien ja kissojen keisarileikkaus;

14) eläimen lopetus.

10 §

Eläinlääkäripalvelujen saatavuus

Järjestäjän tulee huolehtia, että järjestämisvastuuseen kuuluvia eläinlääkäripalveluja on saatavilla arkipäivisin ainakin virka-aikaan.

Eläimen äkillisen ja vakavan sairastumisen, vahingoittumisen tai sairauden vaikeutumisen edellyttämä välitön arviointi ja hoito, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai eläimen merkittävää kärsimystä, sekä eläimen lopetus eläinsuojelullisin perustein (*kiireellinen eläinlääkäriapu*) on järjestettävä sitä tarvitsevia eläimiä varten myös virka-ajan ulkopuolella.

Poiketen siitä, mitä 8 §:ssä säädetään, kiireellistä eläinlääkäriapua on annettava kaikille järjestäjän alueella oleville kotieläimille, jollei voida pitää olosuhteisiin nähden kohtuullisena, että eläin viedään saamaan eläinlääkäriapua järjestämisvastuussa olevan järjestäjän alueelle.

Järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen tulee olla saatavilla palveluiden käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen.

Eläinlääkäripalvelut tulee järjestää siten, että eläinlääkäri käy tarvittaessa eläinten pitopaikassa, kun palveluja tuotetaan elintarvike- tai turkistuotantoa varten pidettäville kotieläimille, hevoseläimille sekä sellaisille muille suurikokoisille kotieläimille, joita ei voida ilman merkittävää vaivaa kuljettaa eläinlääkäriin vastaanotolle.

Eläinlääkäripalvelujen mitoituksessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien järjestäjän alueella tarjoamat palvelut.

11 §

Päivystyksen järjestämistä koskeva yhteistoimintavelvoite

Virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäriapua varten tulee järjestää päivystyspalvelu yhteistoiminnassa järjestäjien kesken yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella.

Päivystysaluetta varten on järjestettävä keskitetty palvelu yhteydenottoja varten.

12 §

Palvelujen järjestämistavat

Järjestäjä voi tuottaa 9 §:ssä tarkoitettut eläinlääkäripalvelut itse tai tehdä yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan kanssa sopimuksen kyseisten palvelujen tuottamisesta. Järjestäjän tulee huolehtia, että sopimuksen tekeminen ei vaaranna järjestäjän tässä laissa säädettyjen tehtävien asianmukaista hoitamista sopimuksen voimassaolon aikana tai sen päättyessä.

Yksityinen eläinlääkäripalvelun tuottaja vastaa palvelujensa lainmukaisesta ja sopimuksen mukaisesta tuottamisesta. Tuotettaessa palveluja sopimuksen perusteella siihen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Järjestäjän tulee ohjata ja valvoa sopimuksen perusteella palveluja tuottavaa yksityistä palvelutuottajaa.

Sopimusmenettelyyn sovelletaan, mitä palvelujen hankintamenettelystä säädetään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016), ja, mitä palveluvelvoitteen antamisesta säädetään kuntalain 131 §:ssä.

13 §

Toimintaedellytykset ja ilmoitusvelvollisuus toimipisteistä sekä vastuu potilasasiakirjojen säilyttämisestä

Järjestäjän on huolehdittava, että sillä on itse tuottamiaan eläinlääkäripalveluja varten asianmukaiset toimitilat ja työvälineet, ottaen huomioon 6 §:ssä tarkoitettu suunnitelma sekä järjestäjän alueella pidettävien kotieläinten lajit ja lukumäärät.

Eläinlääkäripalvelujen on oltava eläinlääketieteellisesti asianmukaisia sekä sisällöltään ja laadultaan sellaisia kuin lainsäädäntö edellyttää.

Järjestäjän tulee ilmoittaa aluehallintovirastolle niiden toimipisteiden yhteystiedot, joissa se tuottaa eläinlääkäripalveluja itse.

Järjestäjä vastaa sen toiminnassa syntyneiden eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 15 §:ssä tarkoitettujen potilasasiakirjojen säilyttämisestä yksittäisten eläinlääkäriammattin harjoittajien sijasta. Tästä vaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on perusteltua kunnan eläinlääkäriin viran väliaikaiseen hoitoon liittyvistä syistä eikä kyse ole tämän lain 15 §:n 2 momentissa tarkoitettusta tilanteesta. Tehtävään sovelletaan muutoin, mitä eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain mainituissa pykälässä ja sen nojalla säädetään. Tehtävän hoitoon osallistuvaan sovelletaan mainitun lain 16 §:ssä säädettyä salassapitovelvollisuutta.

14 §

Kunnaneläinlääkäriin perimät palkkiot ja korvaukset

Kunnaneläinlääkäriin tulee periä tarjoamistaan eläinlääkäripalveluista virkaehtosopimuksessa määrätty palkkio, johon sisältyvät käynti- tai vastaanottopalkkio ja erilliset palkkiot suoritetuista toimenpiteistä, sekä matkakustannustensa korvaus. Lisäksi kunnaneläinlääkäri voi periä korvauksen omistamiensa laitteiden käytöstä sekä korvauksen käyttämistään lääkkeistä ja tarvikkeista aiheutuneista kustannuksista.

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

Edellä mainitut palkkiot ja korvaukset peritään kotieläimen omistajalta tai haltijalta. Eläinten pitopaikassa annettavien 9 §:ssä tarkoitettujen eläinlääkäripalvelujen käyntipalkkiosta ja matkakustannusten korvauksesta omistajalta tai haltijalta peritään kuitenkin enintään se järjestäjän määrittelemä määrä, joka on kohtuullinen ottaen huomioon alueella suoritettavien käyntimatkojen pituudet ja niistä aiheutuvat palvelujen hintaerot sekä asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu. Loppuosa peritään järjestäjältä.

Palkkio voidaan periä myös tapauksissa, joissa on ilman hyväksyttävää syytä jätetty saapumatta vastaanotolle ennakolta varattuna aikana.

15 §

Järjestäjän perimät maksut järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista

Sen lisäksi, mitä 14 §:ssä säädetään kunnaneläinlääkärin perimistä palkkioista ja korvauksista, järjestäjän tulee periä itse tuottamistaan 9 §:ssä tarkoitetuista eläinlääkäripalveluista kotieläimen omistajalta tai haltijalta maksu silloin, kun kotieläintä hoidetaan eläinlääkärin vastaanotolla. Maksun tulee olla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullinen eikä se voi ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia. Järjestäjä voi periä sille aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi maksun myös 11 §:n 2 momentissa tarkoitettu keskitetystä yhteydenottopalvelusta.

Jos Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT ja valtakunnalliset työntekijöiden yhdistykset ovat virkaehtosopimuksessa sopineet, että kunnaneläinlääkäri ei peri palkkioita kotieläimen omistajalta tai haltijalta, asiakasmaksujen osalta ei sovelleta, mitä 14 §:ssä ja 1 momentissa säädetään. Tällöin järjestäjän tulee periä itse tuottamistaan 9 §:ssä tarkoitetuista eläinlääkäripalveluista kotieläimen omistajalta tai haltijalta asiakasmaksu, johon voi sisältyä käynti- tai vastaanottomaksu, erilliset maksut suoritetuista toimenpiteistä, maksu keskitetystä yhteydenottopalvelusta sekä korvaus matkakustannuksista ja käytetyistä lääkkeistä ja tarvikkeista. Maksun tulee olla palvelujen käyttäjän kannalta kohtuullinen eikä se voi ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia. Eläinten pitopaikassa annettavien eläinlääkäripalvelujen käyntimaksut ja matkakustannusten korvaukset tulee määritellä tavalla, joka poistaa kohtuuttomat etäisyyksistä johtuvat erot maksujen suuruudessa.

Maksu voidaan periä myös tapauksissa, joissa on ilman hyväksyttävää syytä jätetty saapumatta vastaanotolle ennakolta varattuna aikana.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa säädetystä maksujen kohtuullisuutta koskevasta vaatimuksesta asettamalla maksujen enimmäismäärät niiden eläinlääkäripalvelujen osalta, joita pidetään eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ja kansanterveyden turvaamisen kannalta keskeisimpinä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää maksun tarkistamisesta indeksin muutoksen mukaisesti.

Jos maksuista ja niiden tarkistamisesta säädetään 4 momentin nojalla, maa- ja metsätalousministeriö julkaisee indekseillä tarkistettujen maksujen euromäärät Suomen säädöskokoelmassa sen vuoden marraskuun aikana, jota seuraavan vuoden alusta indeksitarkistus toteutetaan.

16 §

Järjestämisvastuuseen kuuluvien yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan tarjoamien palvelujen asiakashinnat

Yksityinen eläinlääkäripalvelun tuottaja, jonka kanssa järjestäjä on tehnyt 12 §:ssä tarkoitetun sopimuksen 9 §:ssä tarkoitettujen eläinlääkäripalvelujen tuottamisesta, saa periä mainituista palveluista kotieläimen omistajalta tai haltijalta maksun, joka ilmenee sopimukseen johtaneista tarjousasiakirjoista, sekä sopimuksen mukaisesti korvauksen mahdollisista matkakustannuksista. Se saa periä myös korvauksen käytetyistä lääkkeistä ja tarvikkeista aiheutuneista kustannuksista.

Järjestäjän tulee sopimusta tehdessään huolehtia, että asiakkailta perittävät maksut ovat palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisia ja että eläinten pitopaikassa annettavien palvelujen käyntimaksut ja matkakustannusten korvaukset määritellään tavalla, joka poistaa kohtuuttomat etäisyyksistä johtuvat erot maksujen suuruudessa. Lisäksi järjestäjän tulee huolehtia, että maksuissa otetaan huomioon 15 §:n 4 momentin nojalla säädetty maksujen enimmäismäärät.

17 §

Muiden kuin järjestämisvastuuseen kuuluvien eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Jos järjestäjä järjestää muita kuin 9 §:ssä tarkoitettuja eläinlääkäripalveluja, kunnaneläinlääkäri saa periä tarjoamistaan palveluista palkkion ja korvauksen 14 §:n 1 ja 3 momentin mukaisesti, ellei kyse ole 15 §:n 2 momentissa tarkoitettusta tilanteesta. Järjestäjän tulee periä palkkion ja korvauksen lisäksi tuleva osuus palvelun asiakashinnasta maksuna. Kuntalaissa säädetään velvollisuudesta hinnoitella kilpailutilanteessa markkinoilla tarjottavat palvelut markkinaperusteisesti. Kilpailulaissa säädetään velvollisuudesta pitää tällaisesta toiminnasta erillistä kirjanpitoa.

Järjestettäviä eläinlääkäripalveluja varten on oltava asianmukaiset, toiminnan laadun ja laajuuden edellyttämät toimitilat ja työvälineet sekä toiminnan edellyttämä henkilökunta. Näihin eläinlääkäripalveluihin sovelletaan lisäksi, mitä 13 §:n 2—4 momentissa säädetään.

Kuntalaissa säädetään lisäksi järjestäjän velvollisuudesta antaa kilpailutilanteessa markkinoilla harjoitettava toiminta osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi, jos tällainen toiminta on muuta kuin vähäistä eikä muukaan yhtiöittämisvelvollisuutta koskeva poikkeusperuste sovellu.

18 §

Yliopistollisen eläinsairaalan tuottamat julkiset eläinlääkäripalvelut

Yliopistollista eläinsairaala ylläpitävä **Helsingin** yliopisto (jäljempänä *yliopisto*) tuottaa 9 §:ssä tarkoitettuja eläinlääkäripalveluja julkisina eläinlääkäripalveluina siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. Palveluja tuotetaan **eläinsairaalan julkisten palvelujen toiminta-alueella, johon voi kuulua Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakuntiin kuuluvia alueita**. Poiketen siitä, mitä 10 §:ssä ja 13 §:n 2 momentissa säädetään, yliopisto vastaa tuottamiensa palvelujen saatavuudesta ja laadusta.

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla alueella sijaitsevat järjestäjät ovat velvollisia maksamaan yliopistolle laskutuksen mukaan korvauksen niistä yliopiston tuottamista eläinlääkäripalveluista, jotka kyseessä olevan järjestäjän muutoin olisi tullut järjestää järjestämisvastuunsa perusteella. Korvauksen perusteena ovat laskennalliset kustannukset, jotka eivät saa ylittää palvelun tuottamisesta yliopistolle aiheutuvia kustannuksia vähennettyinä asiakkailta perittävillä maksuilla ja korvauksilla eivätkä niitä arvioituja kustannuksia, jotka järjestäjälle aiheutuisi, jos se tuottaisi vastaavat palvelut omana toimintanaan.

Yliopiston tulee periä 2 momentissa tarkoitetuista palveluista asiakkaalta maksu ja korvaus mahdollisista matkakustannuksista sekä käytetyistä lääkkeistä ja tarvikkeista aiheutuneista kustannuksista. Maksujen tulee vastata sitä, mitä järjestäjän tuottamista palveluista voidaan periä palkkioina ja maksuina 14 ja 15 §:n mukaan, ja olla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisia. Maksuissa tulee ottaa huomioon 15 §:n 4 momentin nojalla säädetty maksujen enimmäismäärät.

Yliopiston velvollisuuksiin sen tuottaessa eläinlääkäripalveluja, jotka järjestäjä korvaa, sovelletaan, mitä järjestäjän velvollisuuksista säädetään 8—11 ja 13 §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan kuntajakoon perustuvat tarkemmat säännökset eläinsairaalan toiminta-alueen rajoista.

19 §

Yliopistollisen eläinsairaalan tuottamiin julkisiin palveluihin liittyvä tiedonsaantioikeus, sopiminen ja riidanratkaisu

Järjestäjällä on laskutettavan korvauksen luotettavuuden tarkistamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada yliopistolta pyynnöstä tietoja niistä yliopiston tuottamista eläinlääkäripalveluista, joista järjestäjä on velvollinen suorittamaan 18 §:n 2 momentissa tarkoitettun korvauksen. Tiedonsaantioikeus koskee palvelujen sisältöä ja määrää, eläimiä, joille palveluja on tuotettu, eläinten omistajien nimiä ja yhteystietoja sekä perittyjä asiakasmaksuja.

Jos järjestäjä ja yliopisto ovat erimielisiä siitä, onko toinen oikeutettu saamaan tai velvollinen maksamaan 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua korvausta, asiaa koskeva riita käsitellään hallinto-riita-asiana hallinto-oikeudessa. Asian käsittelystä säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Sen estämättä, mitä 18 §:n 2 momentissa säädetään korvauksen laskutuksesta, järjestäjä ja yliopisto voivat keskenään sopia korvauksesta edellyttäen, että sopimuksessa otetaan huomioon 18 §:n 2 momentissa säädetty korvauksen suuruutta rajaavat perusteet.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen toimittamisesta.

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

4 luku

Valvontatehtävien järjestäminen

20 §

Valvontatehtävien järjestäminen

Järjestäjän velvollisuudesta huolehtia elintarvikelain ja sillä täytäntöön pantavien säännösten noudattamisen valvonnasta säädetään mainituissa laissa.

Järjestäjän on huolehdittava muissa 1 §:n 3 momentissa mainituissa laeissa kuin elintarvikelaissa kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisten ja valtakunnallisten valvontaa koskevien suunnitelmien mukaisesti.

21 §

Valvontatehtävien hoidon edellyttämät toimitilat ja työvälineet

Järjestäjän on huolehdittava 20 §:n 2 momentissa tarkoitettujen valvontatehtävien hoidossa jatkuvasti tarvittavien toimitilojen ja työvälineiden järjestämisestä sekä työvälineiden käytössä tarvittavasta osaamisesta.

22 §

Korvaus valvontatehtävistä

Valtion varoista maksetaan järjestäjälle korvaus 20 §:n 2 momentissa tarkoitettujen valvontatehtävien suorittamisesta. Korvauksen perusteena ovat järjestäjälle aiheutuvat välittömät kustannukset. Korvaus ei saa ylittää tehtävistä järjestäjälle aiheutuneiden todellisten kustannusten määrää. Aluehallintovirasto maksaa korvauksen laskutusta vastaan.

Tarkemmat säännökset järjestäjälle maksettavan korvauksen perusteista sekä maksamisessa noudatettavasta menettelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

5 luku

Yksityinen eläinlääkintähuolto

23 §

Ilmoitusvelvollisuus

Yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan tulee tehdä toiminnastaan kirjallinen ilmoitus sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella palveluntuottajalla on kiinteä toimipaikka. Jos yksityi-

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

sellä eläinlääkäripalvelun tuottajalla ei ole kiinteää toimipaikkaa, ilmoitus tulee tehdä sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella eläinlääkäripalveluja pääasiallisesti aiotaan tarjota.

Ilmoitus on tehtävä ennen toiminnan aloittamista, olennaista muuttamista tai lopettamista. Ilmoituksen tulee sisältää yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan yhteystiedot sekä tiedot palveluista, henkilökunnasta ja kiinteästä toimipaikasta.

Ilman eläinlääkäriksi laillistamista väliaikaisesti eläinlääkäripalveluja tarjoavan henkilön ilmoitusvelvollisuudesta säädetään eläinlääkärintammin harjoittamisesta annetun lain 8 §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoituksen sisällöstä ja tekemisestä.

24 §

Vastaava eläinlääkäri

Yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan, joka on luonnollinen henkilö, tulee olla eläinlääkärintammin harjoittamisesta annetussa laissa tarkoitettu eläinlääkäri.

Yksityisellä eläinlääkäripalvelun tuottajalla, joka on oikeushenkilö, tulee olla palveluksessaan eläinlääkärintammin harjoittamisesta annetussa laissa tarkoitettu eläinlääkäri, joka vastaa eläinlääkäripalvelun järjestämisestä tässä laissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti. Eläinlääkäripalvelun järjestämisestä vastaavaa eläinlääkärinä koskevien tietojen tulee sisältyä 23 §:ssä tarkoitettuun ilmoitukseen.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettuihin tutkimuslaitoksiin, jotka tekevät eläinlääkäripalveluun kuuluvia tutkimuksia.

25 §

Toimintaedellytykset ja vastuu potilasasiakirjojen säilyttämisestä

Yksityisellä eläinlääkäripalvelun tuottajalla on oltava tarjoamiaan eläinlääkäripalveluja varten tarvittavat, toiminnan laadun ja laajuuden kannalta asianmukaiset toimitilat ja työvälineet sekä toiminnan edellyttämä henkilökunta.

Eläinlääkäripalvelujen on oltava eläinlääketieteellisesti asianmukaisia sekä sisällöltään ja laadultaan sellaisia kuin lainsäädäntö edellyttää.

Yksityinen eläinlääkäripalvelun tuottaja vastaa sen toiminnassa syntyneiden eläinlääkärintammin harjoittamisesta annetun lain 15 §:ssä tarkoitettujen potilasasiakirjojen säilyttämisestä yksittäisten eläinlääkärintammin harjoittajien sijasta. Tehtävään sovelletaan muutoin, mitä mainitussa pykälässä ja sen nojalla säädetään. Tehtävän hoitoon osallistuvaan sovelletaan mainitun lain 16 §:ssä säädettyä salassapitovelvollisuutta.

6 luku

Eläinlääkäripalvelujen valvonta

26 §

Tarkastusoikeus

Ruokavirastolla ja aluehallintovirastolla on oikeus päästä paikkoihin, joissa tarjotaan eläinlääkäripalveluja, sekä tarkastaa järjestäjän, yliopiston ja yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan toimitilat, työvälineet, kirjanpito, potilasasiakirjat ja muut eläinlääkäripalvelujen tuottamista koskevat asiakirjat, jos se on tarpeen tässä laissa säädetyn valvonnan toteuttamiseksi. Ruokavirasto voi määrätä aluehallintoviraston suorittamaan tarkastuksen.

Tarkastus saadaan tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa vain, jos se on välttämätön ihmisten tai eläinten terveyteen kohdistuvan vakavan uhkan torjumiseksi taikka jos on aihetta epäillä yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan syyllistyneen toiminnassaan rikokseen, josta voi seurata vankeusrangaistus, tai rikokseen, josta voi seurata sakkorangaistus ja aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle, ja jos tarkastus on välttämätön rikoksen selvittämiseksi.

Viranomaisen apuna tarkastuksessa voidaan käyttää asiantuntijoita. Asiantuntijoiden on oltava tunnetusti taitavia ja kokeneita henkilöitä, jotka edustavat tarkastuksen kannalta merkityksellistä tieteellistä, käytännön eläinlääkinnän tai muuta asiantuntemusta. Asiantuntijaan sovelletaan rikollisoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Asiantuntijoilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada vastaanotto toiminnan tarkastamista varten tarpeelliset tiedot käyttöönsä. Asiantuntijat ovat velvollisia pitämään salassa saamansa salassa pidettäviksi säädetty tiedot. Asiantuntijalla ei ole oikeutta päästä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin.

27 §

Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Jos tarkastuksessa tai muutoin todetaan, että järjestäjän, yliopiston tai yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan toiminnassa ei noudateta toiminnalle tässä laissa säädettyjä vaatimuksia, Ruokavirasto voi määrätä asianosaisen asian laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa.

28 §

Toiminnan keskeyttäminen ja laitteen käyttökielto

Jos eläinlääkäripalveluja tuotettaessa olennaisesti ja vakavalla tavalla rikotaan 13 §:ssä, 17 §:n 2 momentissa, 18 §:n 4 momentissa tai 23—25 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, Ruokavirasto voi päätöksellään määrätä toiminnan keskeytettäväksi taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen tai muun työvälineen käytön kiellettäväksi, kunnes puutteet tai epäkohdat on korjattu. Edellytyk-

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

senä päätökselle on lisäksi, että puutteita tai epäkohtia ei ole annetusta määräyksestä tai kehotuksesta huolimatta asetetussa määräajassa korjattu.

Mitä 1 momentissa säädetään, voidaan kuitenkin soveltaa eläinlääkäripalvelun sisältöön ja laatuun muun lainsäädännön noudattamatta jättämisen vuoksi vain, jos kyse on eläinten lääkitsemisestä annetun lain tai sillä täytäntöön pantavien Euroopan unionin säännösten rikkomisesta tai sellaisesta eläinten terveyttä tai hyvinvointia koskevien säädösten rikkomisesta, joka voi aiheuttaa vakavaa vaaraa eläinten terveydelle tai hyvinvoinnille tai kansanterveydelle.

29 §

Uhkasakko, teettämisuhka ja keskeyttämisuhka

Ruokavirasto voi tehostaa 27 §:ssä tarkoitettua määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella, tai uhalla että toiminta keskeytetään.

30 §

Rekisteri

Rekisteriä pidetään yksityisistä eläinlääkäripalvelun tuottajista sekä järjestäjien ja yliopiston 3 luvussa tarkoitettusta toiminnasta. Rekisteriin merkitään 13 §:n 3 momentin, 18 §:n 4 momentin sekä 23 ja 24 §:n perusteella ilmoitetut tiedot, tiedot suoritetuista tarkastuksista sekä tiedot tämän luvun säännösten nojalla annetuista määräyksistä ja niiden peruuttamisesta.

Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (560/2021).

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa mainitun lain 12 §:ssä säädetään tietojen poistamisesta ruokahallinnon tietovarannosta, tiedot yksityisestä eläinlääkäripalvelun tuottajasta poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluttua siitä, kun tämä on lopettanut toimintansa. Tiedot tämän lain 27 ja 28 §:ssä tarkoitetuista määräyksistä poistetaan kuitenkin viimeistään kymmenen vuoden kuluttua määräyksen antamisesta.

Ruokavirasto antaa jokaiselle yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajan, järjestäjän tai yliopiston ilmoittamalle kiinteälle toimipaikalle tunnusnumeron. Jos yksityisellä eläinlääkäripalvelun tuottajalla ei ole kiinteää toimipaikkaa, tunnusnumero annetaan palveluntuottajalle.

7 luku

Erinäiset säännökset

31 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua 26 §:ssä tarkoitettujen tarkastusten suorittamisessa säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

32 §

Viranomaisen tiedonsaantioikeus ja salassa pidettävien tietojen luovuttaminen

Ruokavirastolla ja aluehallintovirastolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada eläinlääkäripalvelujen valvomiseksi välttämättömät palvelujen tuottamiseen liittyvät tiedot ja potilastiedot toisiltaan, 30 §:ssä tarkoitetusta rekisteristä sekä järjestäjiltä, yliopistolta ja yksityisiltä eläinlääkäripalvelun tuottajilta.

Järjestäjällä on oikeus saada kunnaneläinlääkäriltä tiedot 14 ja 17 §:ssä tarkoitetuista eläinten omistajilta ja haltijoilta perityistä palkkioista ja korvauksista.

Oikeuteen luovuttaa tietoja salassapitovelvollisuuden estämättä eräille viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille sovelletaan, mitä ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain 8 §:ssä säädetään.

33 §

Julkisin varoin tuettuja eläinlääkäripalveluja koskeva avoimuusvelvollisuus

Järjestämisvastuuseen kuuluvien julkisin varoin tuettujen eläinlääkäripalvelujen tuottajaan sovelletaan, mitä eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta annetussa laissa (19/2003) säädetään eräiden yritysten velvollisuudesta pitää erillistä kirjanpitoa tai laatia eriyttämislaskelma yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista, erilliskirjanpitoon liittyvästä avoimuusvelvollisuudesta, tietojen säilyttämisestä ja kokoomisesta sekä ministeriön ja muiden viranomaisten tiedonsaanti- ja tiedonanto-oikeuksista.

Järjestäjän tulee koota ja omien tulojensa lisäksi kuvata tiedot palkkioista, joita kunnaneläinlääkärit ovat perineet järjestämisvastuuseen kuuluvista eläinlääkäripalveluista, vähennettyinä palkkioiden hankkimiseen kohdistuvilla kuluilla. Edellä 1 momentissa mainitun lain säännöksiä tiedonsaanti- ja tiedonanto-oikeuksista sovelletaan myös mainittuihin tietoihin.

34 §

Valtionosuus

Järjestäjän tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sekä kunnan yliopistolle 18 §:n 2 momentin perusteella maksamaan korvaukseen sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (618/2021).

35 §

Valtion viranomaisten suoritteista perittävät maksut

Tämän lain mukaisista valtion viranomaisen suoritteista perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

36 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta valtion viranomaisen päätökseen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

Ruokaviraston 28 ja 29 §:n nojalla tekemiä päätöksiä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

37 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tällä lailla kumotaan eläinlääkintähuoltolaki (765/2009).

Jos muualla lainsäädännössä viitataan kumottuun lakiin, sen asemasta sovelletaan tätä lakia.

38 §

Siirtymäsäännökset

Ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyt yksityiset eläinlääkäripalvelun tuottajat saavat ilman eri ilmoitusta jatkaa toimintaansa tekemiensä ilmoitusten mukaisesti.

Järjestäjän on tehtävä 13 §:n 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Järjestäjän, joka ei tämän lain voimaantullessa peri maksuja vastaanotolla hoidettavien eläinten omistajilta tai haltijoilta, tulee ryhtyä perimään 15 §:n 1 momentissa tarkoitettuja maksuja kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Ne 9 §:ssä tarkoitetut eläinlääkäripalvelut, joita Helsingin yliopisto on tuottanut järjestäjän ja yliopiston välisen sopimuksen perusteella vähintään kolmen vuoden ajan tämän lain voimaantuloa edeltävien viiden vuoden aikana, määrittävät tämän lain voimaan tullessa Helsingin yliopiston julkisen palvelutuotannon laajuuden kyseessä olevassa toiminta-alueen osassa. Järjestäjät ja yliopisto voivat kuitenkin keskenään sopia muutoksista palvelutuotannon laajuuteen.

2.

Laki

eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain (29/2000) 15, 22 ja 43 §, sellaisina kuin niistä ovat 22 § laissa 301/2006 ja 43 § osaksi laissa 1094/2007, seuraavasti:

15 §

Potilasasiakirjat

Eläinlääkäriammattin harjoittajan on laadittava ja säilytettävä tutkimiaan tai hoitamiaan eläimiä koskevat potilasasiakirjat, joihin sisältyvät keskeiset potilaan tunnistamista, sen terveydentilan määrittämistä sekä annettua hoitoa tai lääkitystä koskevat tiedot ja asiakirjat.

Säilyttämisvastuusta silloin, kun eläinlääkäriammattin harjoittaja työskentelee eläinlääkintähuoltolaissa (/) tarkoitettujen eläinlääkäripalvelujen tuottajana toimivan oikeushenkilön palveluksessa tai lukuun, säädetään kuitenkin mainitussa laissa. Eläinlääkäriammattin harjoittajalla on oikeus saada palvelus- tai sopimussuhteensa päättymisestä huolimatta jäljennökset laatimistaan potilasasiakirjoista, jos niitä tarvitaan eläinlääkäri ammattitoiminnan arviointia koskevasta asiasta.

Eläimen omistajalla on oikeus saada potilasasiakirjoista omistamaansa eläintä koskevat kaikki potilastiedot.

Eläintä koskevat potilasasiakirjat on säilytettävä vähintään kolmen vuoden ajan siitä, kun niihin on viimeksi tehty merkintöjä.

Tarkempia säännöksiä potilasasiakirjojen laatimisesta, käsittelystä ja säilyttämisestä voidaan antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

22 §

Vastaanottotoiminnan tarkastaminen

Ruokavirasto tai aluehallintovirasto voi tarkastaa eläinlääkäriammattin harjoittajan vastaanotto-, tutkimus- ja hoitotilat sekä potilasasiakirjat, jos se on tarpeen tässä laissa säädetyn valvonnan toteuttamiseksi. Samoin perustein Ruokavirasto voi myös määrätä aluehallintoviraston suorittamaan tarkastuksen.

Tarkastus saadaan tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa vain, jos se on välttämätön ihmisten tai eläinten terveyteen kohdistuvan vakavan uhkan torjumiseksi taikka jos on aihetta epäillä eläinlääkäriammattin harjoittajan syyllistyneen toiminnassaan rikokseen, josta voi seurata vankeusrangaistus, tai rikokseen, josta voi seurata sakkorangaistus ja aiheuttaa vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle, ja jos tarkastus on välttämätön rikoksen selvittämiseksi.

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

Viranomaisen apuna tarkastuksessa voidaan käyttää asiantuntijoita. Asiantuntijoiden on oltava tunnetusti taitavia ja kokeneita henkilöitä, jotka edustavat tarkastuksen kannalta merkityksellistä tieteellistä, käytännön eläinlääkinnän tai muuta asiantuntemusta. Asiantuntijaan sovelletaan rikollisoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Asiantuntijoilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada vastaanottotoiminnan tarkastamista varten tarpeelliset tiedot käyttöönsä. Asiantuntijat ovat velvollisia pitämään salassa saamansa salassa pidettäviksi säädetty tiedot. Asiantuntijalla ei ole oikeutta päästä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin.

43 §

Kelpoisuus eräisiin virkoihin ja toimiin

Eläinlääkäriksi valtion, kunnan, yhteisön tai muuhun eläinlääkärin virkaan tai toimeen saadaan nimittää, määrätä tai ottaa ainoastaan laillistettu eläinlääkäri.

Edellä 4 §:n mukaisesti laillistettu eläinlääkäri saadaan nimittää sellaiseen kunnaneläinlääkärin virkaan, johon kuuluu elintarvikevalvontaan taikka eläinten terveyden tai hyvinvoinnin valvontaan liittyviä tehtäviä vain, jos henkilöllä on todistus siitä, että hän on tutustunut Suomen kyseisen alan lainsäädäntöön. Todistus hankitaan suorittamalla hyväksytysti koulutus, johon sisältyy luentoja, harjoitustehtäviä ja kuulustelu. Jos kyse on virasta, johon elintarvikelain (297/2021) 32 §:n ja sen nojalla annettujen säännösten mukaan vaaditaan sen lisäksi, että henkilö on laillistettu eläinlääkäri, EU-lainsäädännössä säädetty lisäpätevyys, elintarvikelainsäädäntöön tutustuminen kuitenkin osoitetaan osana mainittua lisäpätevyyttä.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun koulutuksen järjestää ja todistuksen myöntää Ruokavirasto tai muu taho, jolla on riittävät edellytykset toimia koulutuksen järjestäjänä ja jolle Ruokavirasto on myöntänyt hakemuksesta luvan järjestää koulutusta asettamiensa tavoitteiden ja ehtojen mukaisesti. Lupa on voimassa viisi vuotta, ja se voidaan peruuttaa, jos luvan saanut rikkoo asetettuja ehtoja tai sen toiminnassa on muutoin puutteita eikä puutteita ole Ruokaviraston kehotuksesta huolimatta korjattu asetetussa määräajassa. Luvan saaneeseen koulutuksen järjestäjään sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä sen suorittaessa tässä momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Ruokavirasto valvoo tehtävien suorittamista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua virkaa tai tointa voi väliaikaisesti hoitaa 7 §:ssä tarkoitettu henkilö, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki

eläinten lääkitsemisestä annetun lain 6 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) 6 §:n 14 kohta ja 16 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 6 §:n 14 kohta laissa 16/2022, seuraavasti:

6 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

14) *valtakunnallisella eläinten terveydenhuolto-ohjelmalla* elintarvikealan toimijoiden tai näitä edustavan yhdistyksen laatimaa ohjelmaa, johon liittyneet eläinten omistajat tai haltijat saavat pitopaikan tuotantoeläimiä varten ohjelman mukaiset terveydenhuoltopalvelut eläinten terveyden, hyvinvoinnin ja taloudellisen tuotantokyvyn sekä elintarvikkeiden turvallisuuden ylläpitämiseksi ja edistämiseksi, eläinten sairauksien ehkäisemiseksi, pitopaikan tautitilanteen seuraamiseksi ja valvomiseksi sekä lääkkeiden hallitun käytön mahdollistamiseksi;

16 §

Lääkkeiden luovutus valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan liittyneille eläinten omistajille tai haltijoille

Edellä 15 §:ssä säädetyn lisäksi eläinlääkäri saa luovuttaa lääkkeitä varalle valtakunnalliseen eläinten terveydenhuolto-ohjelmaan liittyneelle eläimen omistajalle tai haltijalle eläinten pitopaikan tuotantoeläimellä tai -eläinryhmällä tavanomaisesti ilmenevien sairastapausten hoitoa ja eläinten terveydenhoitoa varten. Eläinlääkärillä ja eläimen omistajalla tai haltijalla on oltava ohjelman puitteissa tehty terveydenhuoltosopimus eläinlääkärin käynneistä ja toimenpiteistä eläintenpitopaikassa, ja sopimuksen mukaiset eläinlääkärin käynnit eläinten pitopaikkaan on oltava aloitettu.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4.

Laki

elintarvikelain 73 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään elintarvikelain (297/2021) 73 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

73 §

Kunnan suorittamasta elintarvikevalvonnasta perittävät muut maksut

Ruokavirasto maksaa valtion varoista kunnalle korvauksen 27 §:n 5 momentissa tarkoitettujen sopimukseen perustuvien lihan tarkastukseen ja muuhun elintarvikevalvontaan liittyvien tehtävien suorittamisesta. Korvauksen perusteena ovat kunnalle aiheutuvat välittömät kustannukset. Korvaus ei saa ylittää tehtävistä kunnalle aiheutuneiden todellisten kustannusten määrää. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä korvauksen perusteista sekä sen maksamisessa noudatettavasta menettelystä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

5.

Laki

eläintautilain 67 ja 98 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläintautilain (76/2021) 67 §:n 3 momentti ja 98 § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

67 §

Ruokavirasto

— — — — —
Ruokavirasto valvoo ja toteuttaa eläintautien vastustamista elintarvikelaissa tarkoitetuissa teurastamoissa ja riistan käsittelylaitoksissa sekä niiden yhteydessä olevissa hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa, lukuun ottamatta teurastamoja, laitoksia ja elintarvikehuoneistoja, joiden elintarvikelain mukainen valvonta on elintarvikelain 27 §:n 5 momentissa tarkoitettulla tavalla siirretty kunnalle. Ruokavirasto suorittaa valvomiensa teurastamojen, laitosten ja elintarvikehuoneistojen osalta kaikki ne tehtävät, jotka tämän lain mukaan muutoin kuuluisivat kunnaneläinlääkärille.
— — — — —

98 §

Valtion kunnille maksama korvaus

Eläinlääkintähuoltolain (/) 22 §:ssä säädetään kunnan oikeudesta saada valtion varoista korvaus tämän lain mukaan kunnaneläinlääkärille kuuluvien tehtävien suorittamisesta.

— — — — —
Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.
— — — — —

6.

Laki

terveydenhuoltolain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 21 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 552/2016, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

21 §

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollosta säädetään terveydensuojelulaissa (763/1994), elintarvikelaissa (297/2021), tupakkalaissa (549/2016) ja eläinlääkintähuoltolaissa (/).

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

7.

Laki

julkisten alojen eläkelain 85 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan julkisten alojen eläkelain (81/2016) 85 §:n 5 momentti seuraavasti:

85 §

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot

Kunnaneläinlääkäriin eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrittäessä otetaan huomioon kunnan virkatehtävistä suorittamien palkkausetujen lisäksi eläinlääkäriin eläimen omistajilta tai haltijoilta periminä eläinlääkintähuoltolain (/) 14 §:ssä tarkoitettuina palkkioina mainitun lain 3 §:n 4 momentissa tarkoitetun kunnan toimielimen vuosittain vahvistama rahamäärä. Rahamäärä ei kuitenkaan saa ylittää kunnaneläinlääkärille kunnallisessa virkaehtosopimuksessa sovittua, kalenterivuoden alussa voimassa ollutta alimman peruspalkan loppupalkkaa kaksinkertaisena. Jos kunnaneläinlääkäriin palvelussuhde ei jatku koko kalenterivuoden ajan, kunnan vahvistamasta vuotuisesta palkkioiden määrästä otetaan huomioon eläinlääkäriin palvelussuhteen kestoaikaa vastaava osuus. Palkkioiden vahvistamisesta ja sen ajankohdasta sekä loppupalkan muodostumisesta säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että eläinlääkintähuoltolain vaikutuksia eläinlääkäripalveluiden alueelliseen saatavuuteen sekä eläinten terveyteen ja hyvinvointiin seurataan ja että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin, joilla turvataan kohtuuhintaiset eläinlääkäripalvelut koko maassa. Edellä tarkoitetuista vaikutuksista toimitetaan selvitys eduskunnalle kahden vuoden kuluessa eläinlääkintähuoltolain voimaantulosta.

Helsingissä 25.1.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp
Vastalause

Vastalause

Perustelut

Eläinlääkintähuoltolain uudistamisen tavoite on säilyttää eläintautivalmiuden ja muiden virkatehtävien kannalta tarpeellinen virkaeläinlääkäriverkosto. Se on puolestaan ehdoton edellytys sille, että lain vaatima eläinlääkäripäivystys voidaan toteuttaa koko maassa.

Päivystyksen toimivuus maan eri alueilla on perustavaa laatua oleva eläinsuojelukysymys. Eläinten omistajien on saatava vuorokauden kaikkina aikoina kohtuullisen etäisyyden säteellä kohtuulliseen hintaan apua tapauksissa, jotka aiheuttavat eläimelle suurta kipua ja hätää.

Valitettavasti hallituksen esittämä laki on sisältönsä suhteen ristiriidassa itsensä kanssa. Samaan aikaan ei voi vaatia ympärivuorokautista päivystystä ja heikentää kunnan virkaeläinlääkärin oikeutta harjoittaa ammatiaan ja kehittää itseään.

Kokoomuksen, perussuomalaisten ja kristillisdemokraattien valiokuntaryhmien mielestä tällä esitetyllä lailla heikennetään juuri niitä tekijöitä, joiden ansiosta kunnaneläinlääkärit pysyvät viroissaan, hankkivat itselleen jonkinmoisen elintason ja suostuvat päivystämään. Toisin sanoen lain 9. pykälä on huonosti perusteltu ja vahingollinen eläinlääkintähuollon kokonaisvaltaisen toimivuuden kannalta. Pykälän poistokaan ei esitettyä lakia tee hyväksyttäväksi, koska koko muu pykäläsääntely on sen varaan rakennettu.

Edellä mainitun lisäksi koko eläinlääkintähuolto saatetaan epäselvään ja tulkinnanvaraiseen oikeustilaan, mikä johtaa suurella todennäköisyydellä toimintaa entisestään haittaaviin oikeudenkäynteihin.

Jos lain toimeenpano vaatii tuekseen vielä kattavaa ohjeistusta ja tulkintaa, on sen säätäminen kyseenalaista, varsinkin jos samalla kertaa ei muuteta praktisoivien kunnaneläinlääkäreiden palkkausjärjestelmää.

Kilpailuneutraliteetti ja markkinaehtoinen toiminta ovat sinänsä ymmärrettäviä tavoitteita, mutta niiden säätäminen lakiin ei saa johtaa liian korkeaan riskiin, ettei kunnaneläinlääkärin virkoihin ole enää hakijoita. Jos kunnaneläinlääkärin viran hakeminen merkitsee jo etukäteen ammatillisen kehityksen pysähtymistä, niin lopputulosta ei ole vaikea veikata.

Riski sille, että eläimet eivät saa tämän lain kerrannaisvaikutusten takia asianmukaista hoitoa kohtuullisen läheltä ja kohtuulliseen hintaan, on todella suuri sen lisäksi, että koko vuosikymmeniä hyvin palvellut ja yhteiskunnalle suhteellisen edullinen eläinlääkintähuolto invalidisoituu vakavasti. Valitettavasti myös eläinsuojelu ottaa samalla kertaa monta askelta taaksepäin.

Eläinten kärsimysten lievittäminen ja eläinten omistajien tosiasialliset mahdollisuudet viedä hallussaan oleva eläin hädän hetkellä eläinlääkärille kuuluu eläinsuojelulain velvoitteiden piiriin. Tämä on ainakin tähän saakka ollut vahva arvopohja, jolle koko eläinlääkintäjärjestelmä Suomessa on rakennettu eläinsuojelu vahvasti huomioon ottaen.

Valiokunnan mietintö MmVM 21/2022 vp

Järjestelmän toiminta päivystyksineen on turvattava, vaikka se aiheuttaisi jonkinasteista ristiriitaa kilpailuneutraliteetin kanssa. On myös tunnistettava, että lemmikkieläinten hoito kunnan-eläinlääkäriin vastaanotolla ilman keinotekoisia rajoituksia on vahvassa yhteydessä siihen, että hyötyeläinten eläinlääkäripalvelut yleensäkin toimivat.

Edellä olevan perusteella kokoomuksen, perussuomalaisten ja kristillisdemokraattien valiokuntaryhmät esittävät, että laki hylätään sekä asiakkaille, eläimille että koko eläinlääkintähuollolle vahingollisena. Laki tulee valmistella uudelleen silloin, kun ympäristöterveydenhuollon asema suhteessa hyvinvointialueiden toimintaan tulee ratkaistavaksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,
että lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 25.1.2023

Markku Eestilä kok
Arto Satonen kok
Peter Östman kd
Jenna Simula ps
Mikko Lundén ps
Ritva Elomaa ps